

DE GOUDEN SCHOEN

RUDY NUYENS

DE
GOUDEN
SCHOEN

70 JAAR VERHALEN
EN PASSIE

BORGERHOFF
& LAMBERIGTS

PROLOOG	7
ALLES BEGON MET EEN 'OSCAR'	11
GOUD AAN ELKE VOET	31
ELKE SCHOEN HEEFT ZIJN VERHAAL	65
HET TIJDPERK VAN DE LIVESHOW	107
GOUD IN DOEL	157
WAAR IS DE LAUREAAT?	169
DE GROTE ONTGOOCHELINGEN	181
DE NEVENKLASSEMENTEN	197
TIJD VOOR DE VROUWEN	201
DE TOP VIJF VAN 1954 TOT NU	205
NEVENKLASSEMENTEN VANAF 2013	221

PROLOOG

In 2024 bestaat de Gouden Schoen 70 jaar. In 1954 begon alles met een bescheiden referendum, bedacht door Charles Baete, toenmalig journalist bij Het Laatste Nieuws. Het geesteskind van Baete doorstond de tand des tijds. De uitreiking van de Gouden Schoen nam in de loop der jaren steeds grotere proporties aan en groeide uit tot een verkiezing die in ons land haar gelijke niet kent.

De namen die op de erelijst prijken, hebben stuk voor stuk iets betekend voor het Belgisch voetbal. Dé uitschieter is Paul Van Himst, die maar liefst vier keer de Gouden Schoen veroverde en later ook gekroond werd tot Gouden Schoen van de Eeuw. Met elk drie Gouden Schoenen volgen Wilfried Van Moer en Jan Ceulemans in het zog van Van Himst. Van Himst, Van Moer, Ceulemans: ieder van hen heeft sinds het ontstaan van de Gouden Schoen een toonaangevende rol vervuld op de Belgische velden én vaak ver daarbuiten.

Dat het om drie voetballers uit de vorige eeuw gaat, is geen toeval. Van Himst, Van Moer en Ceulemans voltrokken hun indrukwekkende carrière in België. Sinds de eeuwwisseling zette de internationalisering van het voetbal zich door. Wie zich sindsdien wist te onderscheiden op de Belgische velden, vond steeds sneller de weg naar de grotere competities. Meer zelfs: van de Gouden Generatie van de Rode Duivels voetbalden een aantal sterkhouders nooit op het hoogste niveau in België. Eden Hazard, Thomas Vermaelen, Jan Vertonghen en Mousa Dembélé werden al bij de jeugd weggeplukt door clubs uit het buitenland. Thibaut Courtois, Kevin De Bruyne en Romelu Lukaku volgden hun voorbeeld al snel na hun Belgisch debuut. Op jonge leeftijd veroverden Courtois, De Bruyne en Lukaku elk nog wel een plaats in de top vijf van de verkiezing, maar een Gouden Schoen ontbreekt op hun palmares. Spelers die lang genoeg in België voetballen om meer dan één Gouden Schoen te veroveren, worden steeds meer een uitzondering, zoals Hans Vanaken.

De voorbije 69 edities van de Gouden Schoen leverden 56 verschillende laureaten op. De ene blonk technisch al wat meer uit dan de andere, die dan weer meer overgave, passie of vista in zijn spel wist te leggen. Maar stuk voor stuk bezorgden ze de voetballiefhebbers in dit land veel plezier.

Het verhaal van de Gouden Schoen is er evenwel niet enkel een van gelukkige winnaars, maar ook van grote ontgoochelingen en van bijzondere spelers die zich tekortgedaan voelden in het referendum. Zo is er bijvoorbeeld het verhaal van geweldige voetballers als Jef Mermans, Juan Lozano en Luc Nilis, die nooit tot Gouden Schoen gekroond werden. Dat grote spelers als zij het moesten afleggen tegen anderen bij de uitreiking van de grootste individuele voetbaltroufee van het land, maakt de erelijst alleen maar indrukwekkender.

ALLES BEGON MET EEN 'OSCAR'

Het referendum van de Gouden Schoen kent een lange geschiedenis. De basisgedachte voor de meest prestigieuze individuele voetbal trofee van het land rijpte in de jaren vlak na de Tweede Wereldoorlog in het brein van Charles Baete, die daarmee een plaats veroverde in de legende van de Belgische voetbaljournalistiek. De weg van een aanvankelijk bescheiden verkiezing tot een mega-event ligt bezaaid met talloze anekdotes, voor én achter de schermen.

HET EINDEJAARSIDEE VAN CHARLES BAETE

1947 liep op zijn einde, België herstelde zich langzaam maar zeker van de Tweede Wereldoorlog. Er was weer tijd voor frisse en vernieuwende ideeën. Dat was niet anders bij de krant Het Laatste Nieuws, waar men zich beraadde over de klassieke eindejaars- en nieuwjaarsnummers. Achter zijn bureau aan de Emile Jacqmainlaan brak Charles Baete zich het hoofd over iets nieuws, weg van de betreden paden van de klassieke jaaroverzichten.

Charles Baete had zelf een verleden als voetballer. Hij was een product van de Antwerpse voetbalschool en speelde bij Beerschot onder meer samen met toenmalige voetbalgrootheden als Raymond Braine, Tuur Ceuleers en Stan Van den Eynde. Baete vervolgde zijn carrière bij Racing Brussel, waarmee hij tien jaar in eerste klasse speelde.

Na zijn actieve carrière bleef 'voetbaldier' Baete onvermijdelijk in het voetbalmilieu hangen. Hij volgde de nationale trainersschool, waar hij in 1950 zijn diploma behaalde. In die periode was hij ook al een tijdje als medewerker verbonden aan Het Laatste Nieuws. Baete toonde zich even bedreven met de pen als met de bal. Hij ontpopte zich in zijn artikels als een aanhanger van het offensieve voetbal dat hij zelf gespeeld had.

De overlevering wil dat Charles Baete per seizoen gemiddeld 125 wedstrijden bijwoonde. Op een zaterdagmiddag kon je hem als bewonderaar van het Engelse voetbal aantreffen op Wembley. Hij bezocht veel wedstrijden in Engeland en deelde de scherpe pen van zijn Britse collega's. Maar net zo goed kon je Baete een dag later weer tegen het lijf lopen bij een zondagwedstrijd in de Belgische eerste of tweede klasse.

Charles Baete ging voortdurend op zoek naar nieuwigheden, ook in de sportjournalistiek. Zo komen we weer bij die dag eind december 1947, waarop hij iets nieuws bedacht voor het nieuwjaarsnummer van 1948. Baete schreef een artikel waarin hij de prestaties van de afgelopen twaalf maanden op de Belgische velden nauwgezet ontledingde. Daarbij ging hij op zoek naar de speler die zich in die hele periode het meest had kunnen onderscheiden. Zijn grondige analyse bracht niet één, maar twee namen naar boven: middenvelder Jules Henriët van Sporting Charleroi deelde de eer met Torreke Lemberechts, de rechtsbuiten in het WM-systeem van wat toen nog FC Malinois heette.

Een jaar later scherpte Baete opnieuw zijn pen voor een gelijkaardig artikel, maar hij verfijnde zijn idee door de sterkste voetbalprestaties van het jaar te bekronen met een 'Oscar'. Zo beloonde hij in 1948 de

ploegprestatie van Racing Mechelen en de individuele verwezenlijkingen van Pol Anoul. De linkerflankspeler van Club Luik onderscheidde zich dat jaar onder meer in de interland tegen Frankrijk. In het Stade Olympique van Colombes trok hij vanuit de verdediging ten aanval, om vervolgens vier Franse spelers en de doelman te omspelen en ten slotte te scoren. Het leverde Anoul voor eeuwig de bijnaam *L'homme de Colombes* ('De man van Colombes') op.

Charles Baete duidde zo elk jaar de man of de ploeg aan die volgens hem het allerbeste in het Belgisch voetbal had gebracht. Na Jules Henriët en Torreke Lemberechts (1947) en Pol Anoul (1948) gingen zijn 'Oscars' achtereenvolgens naar de Belgische nationale ploeg (1949), Jef Mermans (Anderlecht, 1950), Rik Coppens (Beerschot, 1951), Louis Carré (Club Luik, 1952) en Vic Mees (Antwerp, 1953).

STEMMEN VOOR EEN PRIJS

Charles Baete bleef zoeken naar meer grandeur voor zijn project. Eind 1954 stelde hij zijn bazen bij Het Laatste Nieuws voor om de aanduiding van de beste voetballer van het jaar met twee ingrepen meer waarde en glans te geven. Concreet stelde hij voor om een heus referendum in te richten én de winnaar te belonen met een prijs. De krant reageerde enthousiast op zijn voorstel en zette het in een mum van tijd om in de praktijk. Voor die eerste editie van de nieuwe verkiezing werden tachtig specialisten aangeschreven om hun oordeel te vellen over de 'Beste Voetballer van het Jaar'. Die specialisten bestonden uit trainers van eerste klasse, een selectie van spelers uit eerste klasse, een aantal clubsecretarissen van eerste en tweede klasse, Belgische scheidsrechters, voormalige internationals, een selectie van spelers uit tweede klasse en de clubsecretarissen van derde klasse. Men werd verzocht om drie spelers aan te duiden en die ook een volgorde te geven.

Als allereerste laureaat van het nieuwe referendum kwam Rik Coppens uit de bus. De enigmatische aanvaller van Beerschot werd gekroond tot 'Beste Voetballer van het Jaar 1954'. De nieuwe trofee was een feit, maar in Ons Sportblad, het sportkatern van Het Laatste Nieuws, werd nog niet gesproken over een Gouden Schoen. Coppens ontving als prijs wel een vergulde voetbalschoen. Dat gaf een jaar later aanleiding tot de nieuwe naam van de uitreiking: de Gouden Schoen was geboren.

DE STEM VAN DE JOURNALISTEN

In de jaren die volgden, bleef Charles Baete zoeken naar manieren om het concept van zijn trofee te verfijnen. Zo evolueerden de categorieën van de stemgerechtigden. In 1957 vormden de spelers van eerste klasse nog de grootste groep onder de stemmers, maar dat jaar deden ook de voetbaljournalisten hun intrede. Naast Charles Baete behoorden legendarische voetbalverslaggevers als Pol Jacquemyns en Rik De Saedeleer tot het selecte kransje van veertien journalisten die hun stem mochten uitbrengen. Een minderheid op een totaal van op dat moment meer dan honderd stemgerechtigden, maar dat zou veranderen. In de loop der jaren zouden de voetbalverslaggevers uitgroeien tot de grootste categorie onder de stemgerechtigden voor de Gouden Schoen. Dat is zo gebleven tot op de dag van vandaag.

Voor de Gouden Schoen 2022, met Simon Mignolet als laureaat, bestonden de stemgerechtigden uit 118 journalisten, 19 analisten, 7 vertegenwoordigers van de voetbalbond en de Pro League, 15 trainers uit de Jupiler Pro League, 26 scheidsrechters en assistent-scheidsrechters en 30 ex-winnaars van de Gouden Schoen. De ex-laureaten kregen een stem vanaf de jaren negentig van de vorige eeuw, maar enkel winnaars die hun actieve carrière beëindigd hebben, mogen hun stem uitbrengen. Deze categorie werd er de voorbije jaren niet groter op, omdat een aantal winnaars intussen kwam te overlijden. De verdeling van de stemgerechtigden maakt wel duidelijk dat de Gouden Schoen vandaag vooral de stem van de journalisten vertolkt.

DE VOorzITTERS GESCHRAPT

De clubvoorzitters van eerste klasse maakten lange tijd deel uit van de stemgerechtigden. De meesten namen die stemming zeer ernstig. Om een voorbeeld te noemen: wijlen Constant Vanden Stock stemde nooit op een speler van zijn Anderlecht, zelfs niet in de jaren waarin zijn club in België overheersend was en ook Europees hoge ogen gooide. In voetbalmiddens wordt wel eens geopperd dat zijn eigen voorzitter Luc Nilis zo een Gouden Schoen heeft gekost, maar dat is een broodjeaapverhaal. In werkelijkheid strandde Nilis nooit binnen een marge van zes punten van de winnaar, het maximum aantal punten dat Vanden Stock aan zijn spits had kunnen geven.

Niet iedere clubvoorzitter stemde evenwel vanuit dezelfde ethiek als Constant Vanden Stock. Wel integendeel, want gaandeweg doken steeds meer clubvoorzitters op die drie spelers van hun eigen club op hun stemformulier neerpelden. Was dat nog enigszins te verantwoorden bij clubs die in het betreffende jaar sterk presteerden, dan deed het stemformulier van gewezen Lierse-voorzitter Freddy Van Laer voor de eerste stemronde in 1994 de deur toe. Van Laer zette spelers van zijn club op een, twee en drie, terwijl zijn club in het seizoen 1993-1994 veertiende werd in de competitie. Van Laer was heus niet de enige die enkel oog had voor zijn eigen spelers, maar zijn keuze was wel zéér kortzichtig. Vanaf 1995 waren de clubvoorzitters niet meer stemgerechtigd.

Wie vandaag afdaalt naar de laagste regionen van de lange uitslag van de Gouden Schoen, komt daar nog altijd verbazende namen tegen met een, twee of zelfs meer punten achter hun naam. Het zegt iets over de rare kronkels bij sommige stemgerechtigden, maar de verkiezing laat nu eenmaal toe om te stemmen op elke speler uit de Belgische competitie. Hoe vreemd die keuzes ook mogen zijn: ze zijn slechts marginaal in het geheel en doen niets af aan het geheel van de stemming en aan de puntenoogst van de hoofdrolspelers.

REGELS ZIJN REGELS

In de loop van de geschiedenis werden de regels voor de verkiezing van de Gouden Schoen nauwelijks gewijzigd. Sinds 1954 maakte het voetbal nochtans enorme ontwikkelingen door. Het spel evolueerde niet alleen tactisch, maar ook de ruimtes werden steeds beter afgedekt en de snelheid waarmee gevoetbald werd, nam andere proporties aan. Met de huidige trainingsfaciliteiten en professionele omkadering zouden de beste spelers van het midden van de vorige eeuw wellicht ook vandaag tot de uitblinkers behoren, maar de moeilijkheidsgraad van het voetbal is sindsdien in al zijn facetten crescendo gegaan.

Evolueerde het voetbal enorm op het veld, dan was de ontwikkeling van de voetbalsport als maatschappelijk gegeven nog veel ingrijpender. Met de doorgedreven professionalisering groeiden ook de financiële belangen voor clubs en spelers. De eerste laureaten van de Gouden Schoen voetbalden vaak vele jaren voor dezelfde club, maar de eeuwige clubliefde van weleer moest steeds meer plaatsmaken voor een bloeiende internationale

transfermarkt. Raymond Braine was destijds nog een grote uitzondering, toen hij in 1930 als eerste Belgische profvoetballer van Beerschot naar het buitenland trok. Vandaag is het een komen en gaan van spelers, met transferwindows in de zomer én de winter.

Die ontwikkelingen deden regelmatig stemmen opgaan om het reglement van de Gouden Schoen grondig te wijzigen. Sommigen meenden dat het beter was om de beste speler van een competitiejaargang te bekronen dan de beste speler te verkiezen op jaarbasis. Omdat steeds meer Belgische voetballers voor een carrière buiten de landsgrenzen kozen, vonden anderen dan weer dat ook in het buitenland spelende Belgische voetballers in aanmerking moesten komen voor de Gouden Schoen.

De organiserende krant Het Laatste Nieuws nam al die kritieken grondig in overweging, maar steeds weer luidde de conclusie dat de Gouden Schoen in essentie moest blijven wat hij oorspronkelijk was: de bekroning van de 'Beste Voetballer van het Jaar' in de Belgische competitie, zoals wijlen Charles Baete het in de pioniersjaren van het referendum bedacht. Aan die essentie raken, zou volgens de organisatoren afbreuk hebben gedaan aan de verdiensten van alle voorgaande laureaten, die stuk voor stuk kleur gaven aan het topvoetbal in ons land. Zo bleven de regels de regels.

VAN EEN NAAR TWEE STEMRONDES

Wel werden gaandeweg kleine aanpassingen aan het reglement doorgevoerd. Aanvankelijk kon de Gouden Schoen slechts één keer gewonnen worden, wat de eerste laureaat Rik Coppens zich een leven lang heeft beklagd. Pas in 1958 werden ex-winnaars voor het eerst weer in aanmerking genomen voor de Gouden Schoen. Voor Coppens kwam die aanpassing te laat, maar enkele jaren later wilden sommigen terug naar de formule waarbij ex-winnaars werden uitgesloten.

Toen Paul Van Himst in 1965 voor de derde keer de Gouden Schoen won, ontlokte dat kritiek op de formule. Albert Michiels, een speler van Beerschot die dat jaar negende werd in het referendum, stelde het zo: 'Ik ben de eerste om Pol geluk te wensen en hem zijn nieuwe Schoen te gunnen. Hij is immers de beste. Nochtans zou naar mijn oordeel de formule van toekenning herzien dienen te worden. De keuze zou op een andere wijze moeten worden verricht, bijvoorbeeld door de laureaten gedurende enkele seizoenen buiten wedstrijd te plaatsen.' Guy Delhasse, de doelman van Club Luik, sprong Michiels bij

in zijn kritiek: 'Aan de reeks van Van Himst kan immers geen einde komen. Indien hij in België nog tien jaar speelt, waarom zou hij dan geen tien keer Gouden Schoen worden? Want hij is volgens mij de beste voetballer.'

De organisatoren van de Gouden Schoen hielden rekening met de kritiek van spelers als Michiels en Delhasse. Ze pasten het reglement aan en bepaalden dat de laureaten van de twee voorgaande jaren niet in aanmerking konden komen voor de trofee van 1966. Dat maakte dat Paul Van Himst én Wilfried Puis geen punten konden vergaren in het jaar waarin Wilfried Van Moer zijn eerste Gouden Schoen veroverde. Een jaar overigens waarin Van Himst met Anderlecht de landstitel én de beker bijschreef op zijn palmares. Van Himst reageerde met de sportieve spirit die hem altijd als gentleman heeft gekenmerkt: 'Ik kon me destijds reeds troosten toen ik mijn beste jaar had geleverd en toevallig niet tot eerste Belgische voetballer werd gekozen. Thans valt het mij des te gemakkelijker omdat de onderscheiding te beurt viel aan een voetballer die ze volkomen heeft verdiend.' De organisatoren voerden de wat ongelukkige reglements-aanpassing overigens ook snel weer af, en uiteindelijk veroverde Van Himst in 1974 zijn vierde Gouden Schoen in een tijdsbestek van vijftien jaar.

Van in het begin konden er zes punten worden toegekend per stembulletin: drie voor de eerste, twee voor de tweede en een voor de derde. In 1970 werd beslist om over te schakelen van een naar twee stemrondes. De ervaring leerde immers dat prestaties in de eerste helft van het jaar vaak te ver in het geheugen zaten en dat de verrichtingen op het einde van het jaar de doorslag gaven. Waar er aanvankelijk dus enkel op het einde van het jaar gestemd werd, konden de stemgerechtigden vanaf 1970 twee keer kiezen. De eerste stemronde werd halfweg het jaar georganiseerd na de competitie, de tweede volgde op het einde van het kalenderjaar. De resultaten van beide stemrondes bepalen sindsdien de eindwinnaar.

HET ZEVENDE VERDIEP

Het Gala van de Gouden Schoen geldt al jaren als een topevenement, waarbij de 'beau monde' van het Belgisch voetbal present geeft. Niemand wil ontbreken, aanvragen voor toch nog een laatste plaatsje stromen tot kort voor het Gala binnen. Het is tekenend voor de stormachtige ontwikkeling die de Gouden Schoen sinds de beginjaren doormaakte. Het Gala is uitgegroeid tot een mega-event en een absoluut kijkcijferkanon.

Wat een tegenstelling met de beginjaren, toen de uitreiking niet veel meer was dan een bescheiden onderonsje van journalisten. Op een maandag eind december of begin januari werd een aantal journalisten van verschillende kranten uitgenodigd in de gebouwen van Het Laatste Nieuws, dat toen nog gevestigd was aan de Emile Jacqmainlaan in hartje Brussel. Daar werd het selecte gezelschap naar de illustere zevende verdieping gebracht om er de enveloppen met de stemformulieren te openen en de punten te tellen.

'In mijn tijd gaven ze die Schoen af alsof het een bloemeke was,' getuigde de eerste winnaar Rik Coppens daar jaren later over in de krant. 'Jan Herdies, een redacteur van Het Laatste Nieuws, belde me op om te zeggen dat ik een voetbalschoen moest binnenbrengen omdat ik de Gouden Schoen gewonnen had. Ik wist amper waarover het ging. Nu zijn de kranten er op voorhand al een maand over bezig en ook na de uitreiking schrijven ze er nog weken over.'

NAAR MEER GLANS

Het zevende verdiep van de gebouwen van Het Laatste Nieuws bleef jarenlang het decor voor de bekendmaking van de Gouden Schoen. Pas in de loop van de jaren zeventig werd voor de uitreiking uitgeweken naar hotels en restaurants. In 1977 werd de laureaat bekendgemaakt in de Quality Inn in Antwerpen, maar de locatie wijzigde van jaar tot jaar. In 1980 werden de stemmen geteld in restaurant Oud Berchem in Sint-Agatha-Berchem. Daar werd voor het eerst ook de laureaat zelf uitgenodigd zodra de punten geteld waren.

De organisatoren gingen steeds meer op zoek naar meer glans voor de Gouden Schoen. Voor de trofee van 1982 werden de journalisten voor het eerst uitgenodigd aan de kust, waar de punten werden geteld in het Casino van Middelkerke. In 1988 verhuisde de uitreiking dan weer naar het Pullman Astoria Hotel aan de Koningsstraat in Brussel. De trofee werd ook jarenlang uitgereikt op de Brusselse Grote Markt, in het befaamde restaurant La Maison du Cygne. De grandeur van de verkiezing groeide zienderogen.

EEN DANSPARTIJ

De erelijst van de Gouden Schoen groeide alsmaar aan. Bij de organisatoren rijpte het idee om alle voorgaande laureaten nog eens samen te brengen. Toen de dertigste trofee in het Casino van Middelkerke uitgereikt werd aan Frank Vercauteren, opperde Jan Pulinx om voor de volgende editie van de Gouden Schoen over te gaan tot een 'danspartij', waarvoor alle vorige laureaten zouden worden uitgenodigd. 'De betrokkenen vragen niets liever dan elkaar na al die jaren weer te ontmoeten,' stelde de toenmalige chef voetbal van Het Laatste Nieuws vast.

Vanaf de Gouden Schoen van 1984, gewonnen door Enzo Scifo, kreeg de uitreiking zo een nieuwe dimensie. De danspartij van Pulinx werd enthousiast onthaald. Voor de laureaten groeide de Gouden Schoen van dan af uit tot een heus feest. Profvoetballers, trainers en journalisten bleven overnachten aan de kust, de afterparty duurde vaak tot in de vroege uurtjes. En eens wanneer de deuren van het Casino sloten, waren er nog de cafés in de buurt van de Casino's van Middelkerke, Knokke en Oostende. Die bleven 's nachts speciaal open in afwachting van de gasten van het Gala, in de wetenschap dat ze in enkele uren een recordomzet konden draaien.

Voetballers leefden zich uit op de dansvloer, sommigen bleken ook daar over uitzonderlijke talenten te beschikken. 'Marc Degryse was niet alleen lichtvoetig als voetballer,' getuigt Carl Huybrechts, die in de jaren negentig als bezieler en presentator van de televisieshow oprad. 'Die kon dansen, onwaarschijnlijk. Op de muziek van Saturday Night Fever was hij op de vierkante meter zoals John Travolta: één hand in de zij, één in de lucht. Marc was fenomenaal op de dansvloer. Iedereen ging opzij staan. Mocht Michael Jackson toen op de Gouden Schoen geweest zijn, dan had hij Degryse gevraagd om mee op tournee te gaan.'

De afterparty's trokken niet alleen mensen uit het voetbalmilieu aan. Vooral toen de Gouden Schoen later naar het Casino van Oostende verhuisde, wou iedereen met enige bekendheid in ons land aanwezig zijn op het Gala. Tot de organisatoren in het eerste decennium van deze eeuw tot de vaststelling kwamen dat het feest té groot werd en de voetballers naar de achtergrond verdrongen werden door de BV's. Toen werd er ingegrepen: de Gouden Schoen werd weer het feest van het voetbal en zijn actoren, zoals Jan Pulinx dat destijds voor ogen had. Met de nodige schaalvergroting, welteverstaan.

ADVERTEERDERS RUIKEN HUN KANS

De groeiende uitstraling van de Gouden Schoen reikte steeds verder, tot buiten het voetbalwereldje. Adverteerders roken hun kans nog voor de eerste rechtstreekse televisie-uitzending van het Gala in 1991. In 1989 adverteerde Brico al groot met laureaat Michel Preud'homme. Twee jaar later voerde de Kredietbank een reclamecampagne met Marc Degryse. Het maakte duidelijk dat de impact van de Gouden Schoen al maar groter werd. Als adverteerder kunnen koketteren met de winnaar van de Gouden Schoen, gooide hoge ogen.

Pas vanaf 1991 werd de Gouden Schoen uitgereikt tijdens een liveshow op televisie, maar voordien had de televisie de voetbal trofee al in de armen gesloten. In 1988 stonden de camerateams van de BRT en het pas één jaar eerder opgerichte VTM al voor de deur van winnaar Lei Clijsters. Vanaf dat moment was de mediatisering van de Gouden Schoen definitief ingezet. Alle kranten gingen steeds meer aandacht besteden aan de trofee, die voor alle media uitgroeide boven de concurrentie met de organiserende krant Het Laatste Nieuws. Het aantal bladzijden dat de kranten aan de verkiezing gingen besteden, nam spectaculair toe. Zo publiceert Het Nieuwsblad voorafgaand aan de uitreiking al jaren de stemmen van haar stemgerechtigde journalisten.

Maanden voor de Gouden Schoen schuiven journalisten in hun artikels al kandidaten naar voren. Vanaf de jaren negentig organiseerde Het Laatste Nieuws ook regelmatig lezersenquête's, die mee de toon zetten rond de verkiezing. Wie in die enquête's naar voren geschoven werd, eigende zich vaak een favorietenrol toe – wat meer dan eens tot grote ontgoochelingen leidde op de dag van het Gala.

Andere evenementen maakten gebruik van de Gouden Schoen om een groter bereik te krijgen. Zo vond in 1991 de loting voor de kwartfinales van de Beker van België plaats tijdens het Gala van de Gouden Schoen. Een loting die anders de muren van het bondsgebouw nauwelijks oversteeg, zat zo in de rechtstreekse televisie-uitzending van de Gouden Schoen, met een publiciteit die ze nooit eerder gekend had.

Ook de sportmerken gingen gaandeweg steeds meer belang hechten aan de Gouden Schoen. Nike en Adidas probeerden meer dan eens zelf mee te bepalen welke schoen in goud gegoten werd. Het procedé om een schoen van Pär Zetterberg in goud te gieten was destijds al in gang gezet, toen de Zweed en Adidas plots kwamen aandraven met een nieuw type schoen, dat pas op de markt was. Toen Dennis Praet in 2014 de Gouden Schoen

veroverde, leverde de speler van Anderlecht een primeur in met een 'laarsje' dat tot de enkels reikte. Het ging om een van de nieuwste modellen van Nike. Praet had al met het ingeleverde exemplaar gespeeld, maar dat eerste 'laarsje' dat in goud gegoten werd, betekende extra publiciteit voor Nike.

LIVE OP TELEVISIE

Op 9 januari 1991 werd het Gala van de Gouden Schoen voor het eerst rechtstreeks uitgezonden op televisie. Voor de camera's van TV2, het tweede net van de toenmalige BRTN, mocht Franky Van der Elst als eerste voor een groter publiek dan ooit met de Gouden Schoen pronken. Het was een feestelijke avond, met tal van genodigden en Roger Milla als eregast. Milla was de winnaar van de Afrikaanse Gouden Bal en dé Kameroense smaakmaker van de Mondiale 90 in Italië, en was geïnviteerd om de trofee uit te reiken aan Van der Elst. Het Gala vond in 1991 plaats in het Casino van Knokke, dat jarenlang de thuisbasis zou vormen.

Met de eerste televisie-uitzending groeide het Gala van de Gouden Schoen uit tot de place to be voor al wie van nabij betrokken was bij het Belgisch voetbal. Onder impuls van vooral Carl Huybrechts werd het van dan af ook sterke livetelevisie, met glamour, glitter, veel sport en veel muziek. Wat in 1954 begonnen was als een bescheiden referendum, werd een mega-event met aanzien. De Gouden Schoen kreeg zo pas echt de aandacht die hij al lang verdiende.

In 1998 werd het televisie-evenement overgenomen door de commerciële omroep VTM. Sindsdien wisselde het Gala regelmatig van locatie. Achtereenvolgens werd de Gouden Schoen uitgereikt in de studio's van VTM in Vilvoorde (1998), het Casino van Oostende (1999-2001), het Concertgebouw in Brugge (2002-2003), opnieuw het Casino van Oostende (2004-2011), de studio's van VTM in Vilvoorde (2012), de AED Studios in Lint (2013-2016), Paleis 12 in Brussel (2017), het Studio 100 Pop Up Theater in Puurs (2018-2019), het DPG Mediagebouw in Antwerpen (2020, het coronajaar) en de Antwerp Expo (2021-2022).

De kijkcijfers van de rechtstreekse uitzending van het Gala schoten in de loop der jaren de hoogte in. De eerste uitzending in 1991 bij de toenmalige BRTN kluisterde 300.000 kijkers aan het scherm. In 1995 lokte de show al 800.000 kijkklustigen. In 1997 en 2003 werden absolute pieken bereikt. Toen Franky Van der Elst in januari 1997 een tweede keer gelauwerd werd,

bekeken liefst 1.369.000 mensen de show op TV1. Op woensdag 15 januari 2003, bij de verkiezing van Timmy Simons, lokte de show 1.238.200 kijkers op VTM. 800.000 kijkers is al vele jaren een absoluut minimum. Dat zijn geweldige cijfers voor een sportevenement, zeker als je er rekening mee houdt dat het Gala van de Gouden Schoen niet wordt uitgezonden op een Franstalige zender.

HET BROOD VAN JOSKE

Met de rechtstreekse televisie-uitzending steeg het showelement rond de Gouden Schoen zienderogen. Het ging niet langer enkel over voetbal, er moest een programma gemaakt worden dat aansloeg bij een groot publiek. De eerste live-uitzending zat in 1991 bij de toenmalige BRTN, die het Gala op zijn tweede net uitzond. Onder impuls van Carl Huybrechts nam de show al snel een hoge vlucht, met een verhuis naar het eerste net van de openbare omroep en indrukwekkende kijkcijfers tot gevolg.

‘Toen we de Gouden Schoen in 1991 voor het eerst uitzonden, nodigden we alle ex-laureaten uit,’ vertelt Huybrechts. ‘Ze waren er allemaal, met uitzondering uiteraard van de overleden Wilfried Puis. Ze zaten op de eerste rij in de zaal, met hun Gouden Schoen op het tafeltje voor hen. De show werd opgefleurd met wat oude voetbalbeelden en interviews. Een jaar later posteerden we twee dug-outs op het podium, met aan de ene kant mensen van de BRT en aan de andere kant voetbalpersoonlijkheden als Rik Coppens en Constant Vanden Stock. Er werden wat vragen gesteld van de ene naar de andere dug-out en er werden weer wat filmpjes getoond, maar het draaide allemaal puur om voetbal.’

Die eerste twee uitzendingen haalden 300.000 tot 400.000 kijkers op TV2, herinnert Huybrechts zich. ‘Ik zag meer potentieel op het eerste net en sprak daarover Rik De Saedeleer aan. Rik had invloed bij topmannen van de omroep als Jan Ceuleers en Cas Goossens. Rik zei me: “Carl, ik zal zorgen dat de show naar het eerste net verhuist, maar ik wil wel dat er dan meer volk kijkt. En daarvoor moet je de vrouwen erbij betrekken, zodat het een familieprogramma wordt.” Rik heeft destijds niet vermoed dat hij daarmee aan de basis lag van de hoge hakken en de decolletés die nu onlosmakelijk verbonden zijn met de show.’

‘De vraag drong zich op: welke voetballersvrouw kunnen we daarbij aanspreken?’ aldus Huybrechts. ‘Ik had eerder iets gemaakt met de drie

Kroaten van Cercle Brugge. Naar aanleiding van de burgeroorlog in Joegoslavië voerden we toen Branko Karacic, Jerko Tipuric en Josip Weber op, die arm in arm stonden. Daarbij hadden we ook contact met de families van die spelers. Irina, de echtgenote van Josip Weber, was me bijgebleven als een vlotte, sympathieke en vlot Nederlands sprekende vrouw. Zij was geknipt voor een item in de show van de Gouden Schoen.’

Irina was meteen mee in het verhaal. ‘Ze vertelde me dat ze de woensdagnamiddag altijd wegging met de kinderen en dat Josip dan thuis altijd hetzelfde ritueel afhandelde. “Eerst gaat hij buiten een sigaret roken, daarna bakt hij brood. Hij maakt deeg, dat hij vervolgens lang gaat kneden terwijl hij naar Eurosport kijkt,” vertelde ze. We hingen de living van Weber vol verborgen camera’s. Het scenario dat Irina ons voorspeld had, bleek tot op de seconde te kloppen. Wij zaten zelf bij de burens: ik, Irina, iemand van Cercle, de manager van Josip en de buurman zelf: we konden het ritueel van Joske op de voet volgen via de verborgen camera’s.’

‘Om beurt belden we Josip. Hij zat nog maar pas met zijn handen in het deeg, toen de telefoon een eerste keer ging. Josip moest zijn handen afvegen voor hij de telefoon kon opnemen. Dat herhaalde zich zo een keer of negen. Aan de telefoon bleef Josip kalm en beleefd, maar op de camera’s zagen we hem gaandeweg steeds meer mopperen. Hij werd alsmaar zenuwachtiger, tot hij uiteindelijk vloekend de stekker uit de telefoon trok. Toen we dat filmpje tijdens de tv-show afspeelden, zag je Josip echt rood worden. Heel de zaal lag plat van het lachen.’

Het hilarische filmpje van een brooddeeg knedende Joske is nog steeds te vinden op het internet.

DIERENOPPASSER BOSKAMP, AGENT BROOS

Carl Huybrechts had de smaak te pakken. Josip Weber was lang niet de enige die hij in het ootje nam voor het Gala van de Gouden Schoen. De herinnering aan het maken van die filmpjes ontlokt hem tot vandaag een lach. ‘Toen Alex Czerniatynski enkele belangrijke goals had gemaakt in de kwalificaties voor de wereldbeker in Amerika, besloten we hem als kelner op te voeren in een restaurant in de buurt van het Anderlechtstadion, waar Paul Van Himst – toen bondscoach – zou gaan eten,’ vertelt de televisiemaker. ‘De dochters van Van Himst zaten mee in de slag. Czernia was vermomd, met snor en al. Toen hij opdiende, morste hij eerst frieten op de

broek van Van Himst, die daar aanvankelijk nauwelijks op lette en rustig verder praatte. De restauranthouder excuseerde zich met de melding dat het om een nieuwe kelner ging. Van Himst bleef beleefd, ook toen hij een kwak bearnaisesaus in zijn nek kreeg. Maar tegen zijn dochters zei hij wel: “Wat een onnozelaar is dat?”

‘Toen Philippe Albert tot de topkandidaten behoorde, kregen we hem op aandringen van zijn vrouw – die mee in de slag zat – zover om voor het Gala een smoking te gaan passen bij Wellens in Herentals. Koen Crucke was de kleermaker van dienst. Koen ging op zijn knieën voor Albert zitten, met zijn neus recht voor zijn kruis, zogezegd om de broek op lengte te maken. Je zag die grote Ardennees naar zijn vrouw kijken: “Wat is dit allemaal?” Het werd er niet beter op toen hij later zijn smoking voor de spiegel paste en zijn broek amper tot onder zijn knieën kwam, met daaronder een stuk wit been en sokken.’

Iedereen was op den duur op zijn hoede, blikt Huybrechts terug. ‘Toen we Johan Boskamp als trainer van Anderlecht contacteerden voor een filmje, zei hij meteen: “Als je mij bij mijn kloten probeert te hebben, snij ik je ballen eraf.” Toen ik vertelde dat we niet hém, maar zijn spelers te grazen wilden nemen, was hij meteen enthousiast om mee te doen. Maar in werkelijkheid draaiden we de rollen om. We nodigden de spelers met hun familie uit naar de Zoo in Antwerpen, waar we Boskamp vermomd als dierenoppasser tussen de ezels, lama's en kamelen zetten. Hij stond daar in een groene overall, met pruik en petje. We hadden ook een bus Nederlanders ingehuurd, die Boskamp allerlei vragen stelden. “Meneer, wat eten die beesten?” “Bietjes, ze eten bietjes,” antwoordde Boskamp. Van in de verte zag je dan de spelers langskomen, terwijl een kameel aan Boskamps oren zapperde en een lama aan zijn kruis rook. “Huybrechts, ik breek je ballen!” riep hij.’

‘Er was ook een filmpje met Hugo Broos, die we als politieagent vermomd hadden. We zetten Hugo langs een baan waar Paul Van Himst zou passeren, op weg naar zijn vriend Eddy Merckx. We vroegen hem om Van Himst aan de kant te zetten. Hugo twijfelde geen moment: “Ik doe mee.” Wat Hugo niet wist, was dat we bij James Storme ook twee wrakken van auto's hadden besteld, waarin telkens vier zogezegde vreemdelingen zaten. Via een oortje vroegen we Hugo om de papieren van die eerste auto te vragen. Maar terwijl hij in het Duits bezig was tegen die mannen, reed dat tweede wrak achteraan op het eerste in. Die mannen speelden uitstekend mee: “Police, police, prends votre responsabilité!” Intussen passeerde

Van Himst. Paul draaide zelfs nog even zijn raampje naar beneden om te vragen wat er aan de hand was, maar Broos was intussen druk bezig met de inzittenden van die twee wrakken. Vermits het om een ongeval ging, arriveerde ook de echte politie. “Awel awel, wat is dat hier?” vroeg die aan Broos. “Wilt ge eerst eens zeggen wie gij zijt?” antwoordde Hugo kordaat. “Ik ben de hoofdcommissaris van de politie van Meise.” Waarop Broos antwoordde: “Ik ben de hoofdcommissaris van de politie van de BRT.”

De filmpjes van Carl Huybrechts waren een voltreffer, ze tilden de kijkersaantallen op het eerste net van de BRT flink de hoogte in. ‘Het idee van Rik De Saedeleer was uitstekend, daar ben ik op voortgegaan,’ vertelt Huybrechts. ‘De commerciële omroep VTM had in die periode de koplopersrol overgenomen van de openbare omroep, maar het Gala van de Gouden Schoen overschreed ruimschoots het miljoen kijkers en zorgde zo voor recordcijfers voor de openbare omroep.’ Dat duurde tot VTM de tv-show in 1998 overnam.

HET WAS NIET ALTIJD GOUD DAT BLONK

De Gouden Schoen is niet altijd van goud geweest. Tot het begin van de jaren tachtig van de vorige eeuw kregen de laureaten een bronzen exemplaar. Sindsdien vervaardigt het familiebedrijf Toulet-Van Bael uit Anderlecht volgens een uniek procédé van elektrolyse een schoen met een echte laag goud van 24 karaat erop. De winnaar van het referendum wordt gevraagd om zo snel mogelijk na het Gala een voetbalschoen in te leveren. Het is die schoen die in goud gegoten wordt en die hem maanden later overhandigd wordt ter gelegenheid van een belangrijke wedstrijd. De keuze van de schoen staat de spelers vrij. De ene levert een schoen in waarmee hij een belangrijk doelpunt maakte, een ander de schoen van zijn laatste wedstrijd en nog een andere een schoen die gerelateerd is aan een belangrijke gelegenheid in het privéleven.

Sinds de Gouden Schoen in echt goud gegoten wordt, dienden zich bij Toulet-Van Bael regelmatig ex-laureaten aan die over een bronzen schoen beschikten, met de vraag om hun schoen alsnog in goud te zetten. Onder meer Roland Storme en Erwin Vandenberghe hebben zo hun bronzen exemplaar met een laag goud van 24 karaat laten bedekken.

DE RESERVESCHOEN

Vroeger kreeg de winnaar van de trofee op de avond van de uitreiking een Gouden Schoen overhandigd uit de handen van de vorige winnaar. Die ex-laureaat gaf zijn exemplaar die avond even in bruikleen. Maar het liep een keer mis, toen Jan Ceulemans zijn schoen vergat mee te brengen voor zijn opvolger. Sinds 1989 kan het evenwel niet meer fout gaan. Toen Michel Preud'homme twee jaar eerder zijn eerste Gouden Schoen veroverde, liet hij een rechterschoen in goud gieten. In 1989 won Preud'homme opnieuw en deze keer wou hij een linkerschoen, zodat hij die mooi naast zijn eerdere rechterschoen zou kunnen zetten.

Omdat hij het druk had, liet Michel Preud'homme het aan zijn vrouw over om een schoen in te leveren bij Toulet-Van Bael, maar per vergissing gaf zij opnieuw een rechterschoen af. Toen Preud'homme zich dat realiseerde, was het procedé om zijn schoen in goud te zetten al op gang gebracht. Uiteindelijk mocht Preud'homme toch nog een linkerschoen binnenbrengen, zoals hij dat gewenst had. Omdat de tweede rechterschoen van Preud'homme al in aanmaak was, werd ook dat procedé voltooid. Sindsdien beschikten de organisatoren over een reserveschoen, die kon gebruikt worden op de dag van de uitreiking.

Ook de Gouden Schoen van Johan Boskamp wordt gebruikt op het Gala, maar daarover vertellen we u verderop meer.

DE VLOEK VAN DE SCHOEN

Het winnen van de Gouden Schoen brengt behoorlijk wat druk teweeg. Van de laureaat wordt verwacht dat hij bevestiging van zijn nieuw verworven status brengt, terwijl heel voetbalminnend België op zijn vingers – of beter: op zijn schoenen – kijkt. Vaak gooien blessures net op dat moment roet in het eten, maar soms bemoeilijken ook andere omstandigheden de bevestiging van het verworven goud. De 'vloek van de Schoen' groeide in de loop der jaren uit tot een begrip. Vooral na de eeuwwisseling zijn de voorbeelden van die vloek legio.

Eric Gerets, laureaat in 1982, verdiende met zijn prestaties een transfer naar AC Milan. Maar al snel brak het omkoopschandaal met Standard en Waterschei uit. Gerets werd geschorst, na amper dertien wedstrijden moest hij alweer vertrekken bij Milan.

Branko Strupar veroverde de Gouden Schoen in 1998 en versierde daarmee een transfer van RC Genk naar de toenmalige Premier Leagueclub Derby County, maar in vier seizoenen in Engelse loondienst zat hij meer in de ziekenboeg dan dat hij op het veld stond. In die vier jaar speelde hij amper 41 matches voor Derby County.

Wesley Sonck ontpopte zich bij RC Genk tot een uitstekende spits. Dat leverde hem in 2001 de Gouden Schoen op. Een halfjaar later versierde hij een transfer naar Ajax, maar noch in Amsterdam, noch later bij Mönchengladbach kon hij echt bevestigen. Pas toen hij in 2007 naar Club Brugge verhuisde, zagen we de echte Sonck terug.

Aruna Dindane, laureaat in 2003, hield aan zijn Gouden Schoen niet de transfer naar de Premier League over die hij verhoopt had. Met een geslonken transferwaarde verkaste hij in 2005 naar Lens, waarmee hij na drie seizoenen degradeerde. Bij Portsmouth zag hij later zijn club failliet gaan. Aruna werd in die periode ook getroffen door persoonlijke drama's. In 2004 verloor hij een broer aan kanker, een jaar later overleed zijn zus aan malaria. In 2006 stierf zijn vijf maanden oude dochtertje Raïssa, terwijl hij zelf actief was op de Afrika Cup in Ivoorkust.

Vincent Kompany veroverde de Gouden Schoen in 2004 en werd daarna getransfereerd naar Hamburger SV, maar aan die overgang hield hij geen al te beste herinneringen over. Kompany werd onder meer geconfronteerd met een achillespeesblessure en kreeg in Duitsland de bijnaam 'man van glas'. Pas jaren later schudde Kompany de vloek van zich af door uit te groeien tot een absolute sterhouder bij Manchester City.

In het jaar na zijn Gouden Schoen liep Sérgio Conceição een schorsing van vierenhalve maand op. In maart 2006 kreeg hij van scheidsrechter Vervecken een rode kaart nadat hij gespuwd had naar Waregemspeler Stijn Meert. Vervolgens trok Conceição zijn bezwete shirt uit om dat onder de neus van de scheidsrechter te duwen. Pas begin augustus kwam de Portugees weer in actie.

In het jaar na zijn eerste Gouden Schoen in 2006 liep Mbark Boussoufa een blessure aan de mediale band op. Het was de enige zware blessure in zijn carrière.

Steven Defour veroverde de Gouden Schoen in 2007, maar in de maanden die daarop volgden, ging het meermaals mis. Eerst ging zijn schouder een paar keer uit de kom, daarna volgde een breuk in het middenvoetsbeentje en ten slotte werd hij ook nog geconfronteerd met een spierscheur in de bil.

Axel Witsel, laureaat in 2008, brak als Gouden Schoen het been van Marcin Wasilewski met een onbesuisde tackle. Hij ontving daarna zelfs doodsb bedreigingen.

Na zijn Gouden Schoen in 2009 maakte Milan Jovanovic geen enkele competitiegoal meer voor Standard. Een deftig afscheid kwam er niet voor zijn transfer naar Liverpool, waar hij vooral tijd op de bank doorbracht. Daarna maakte Jovanovic wel weer furore bij Anderlecht.

Daags nadat Dennis Praet de Gouden Schoen van 2014 veroverd had, raakte bekend dat de middenvelder van Anderlecht voor langere tijd out was vanwege een stressfractuur in de rug.

José Izquierdo werd in het jaar na zijn Gouden Schoen van 2016 getransfereerd naar Brighton & Hove Albion, maar bij The Seagulls werd hij zwaar afgeremd door meerdere blessures, waaronder een operatie aan de knie. In augustus 2021 keerde hij nog terug naar Club Brugge, maar verder dan twee optredens kwam hij ook daar niet meer.

Lior Refaelov veroverde de Gouden Schoen in het coronajaar 2020, op een moment dat zijn contract bij Antwerp afliep. In de maanden die volgden werd gesproken over een contractverlenging, maar die kwam er uiteindelijk niet. Toen bekend raakte dat de Israëliër als vrije speler overstapte naar Anderlecht, werd hij bij de Great Old aan de kant gehouden tijdens de play-offs.

DE SYMBOLISCHE SCHOEN

In 1966, het jaar waarin Wilfried Van Moer won, werd ook een symbolische Gouden Schoen uitgereikt aan Laurent Verbiest, de stijlvolle verdediger van Anderlecht die in februari van dat jaar om het leven kwam in een auto-ongeval. Het idee voor die symbolische trofee ontstond nadat de organisatoren op een van de stembriefjes de naam van Verbiest aangetroffen hadden. ‘Vele anderen hebben samen met deze bewonderaar van de Oostendse vedette gemeend dat men van het jaar 1966 niet kan scheiden alvorens een laatste hulde te brengen aan wat Laurent Verbiest als voetballer was geweest. Met een Gouden Schoen,’ schreef chef voetbal Jan Pulinx in Het Laatste Nieuws.